

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

جدول اهداف و معانییم درس پایه های آسمان
پایه های دوم و ششم ابتدایی

دفتر برنامه ریزی و تالیف کتاب های درسی
گروه تعلیم و تربیت دینی
تیرماه ۱۳۹۱

فهرست مطالب

۳	..... مقدمه
۳	..... ضرورت و اهمیت تعلیم و تربیت دینی
۳	..... رویکرد برنامه درس تعلیم و تربیت دینی
۴	..... اصول حاکم بر برنامهٔ درسی تعلیم و تربیت دینی
۴	..... اهداف کلی درس تعلیم و تربیت دینی در دورهٔ ابتدایی
۶	..... عناوین و سرفصل‌های کتاب هدیه‌های آسمان؛ پایه دوم ابتدایی
۷	..... جدول وسعت و توالی مفاهیم درس هدیه‌های آسمان؛ پایه دوم ابتدایی
۹	..... عناوین و سرفصل‌های کتاب هدیه‌های آسمان؛ پایه ششم ابتدایی
۱۰	..... جدول وسعت و توالی مفاهیم درس هدیه‌های آسمان؛ پایه ششم ابتدایی

کودکی، آغاز حرکت و تلاش برای زیستن است؛ مرحله‌ای که باید آن را به خودی خود، به رسمیت شناخت؛ زیرا کودک، انسانی است مستقل با احساسات و خصوصیات خوب انسانی. با این همه، کودکی، مقدمه نوجوانی، جوانی و بزرگسالی است و اساس زندگی بزرگسالی، به کیفیت این دوره بستگی دارد. این کیفیت نیز به چگونگی تعلیم و تربیت در این دوران وابستگی کامل دارد. در این دوره است که شخصیت، منش و رفتار کودک - به ویژه رفتارهای اجتماعی - و رشد جسمانی، عقلانی و فرهنگی وی بر اثر ارتباط او با سایرین شکل می‌گیرد. پیشوایان دینی بیش و پیش از هر چیز، به دوره کودکی توجه داشته‌اند و راهنمایی‌های لازم را در این باره ارائه کرده‌اند.

ضرورت و اهمیت تعلیم و تربیت دینی

مهم‌ترین رسالت نظام اسلامی برنامه‌ریزی برای پرورش انسان‌هایی مؤمن، اندیشه ورز، خلاق، متعهد و عامل به تعالیم اسلامی است. انجام این رسالت هم بالندگی، دوام و استكمال نظام اسلامی را در پی دارد و هم فرصتی فراهم می‌کند تا آحاد جامعه وظایفی را که خداوند برای آنها معین فرموده است انجام دهند و به سوی فلاح و رستگاری گام بردارند. روشن است که این مسئولیت مهم زمانی مؤثر واقع می‌شود که نظام اسلامی به رسالت‌های دیگر خود نیز به طور نسبی عمل نماید و عوامل آسیب‌زای اجتماعی و تربیتی را به حداقل برساند. زیرا اهداف و مسئولیت‌ها هرچه عمیق‌تر و عظیم‌تر شوند، علاوه بر برنامه‌ریزی گسترده، نیازمند دایره‌ای وسیع و شبکه‌ای پیچیده از عوامل و اسباب خواهند بود. درس تعلیم و تربیت دینی نیز وظیفه دارد آموزه‌های دینی را به دانش‌آموزان آموزش دهد و آنان را به بصیرت کافی در این باره برساند.

رویکرد برنامه درس تعلیم و تربیت دینی

درس تعلیم و تربیت دینی زمینه ساز و تسهیل کننده مسیر شکوفایی استعدادها و گرایش به خیر، زیبایی و کمال است. این برنامه با رویکرد به فطرت انسان برنامه خود را سامان می‌دهد و در اصول، اهداف و روش‌های تعلیمی و تربیتی، رد پای آن را دنبال می‌کند و به موارد زیر - که اصلی‌ترین ویژگی‌های فطری انسان‌اند - توجه ویژه دارد:

۱. حقیقت‌جویی و خردورزی
۲. گرایش به خیر و فضیلت
۳. زیبایی‌گرایی
۴. گرایش به خلاقیت و ابداع
۵. گرایش به عشق و پرستش

اصول حاکم بر برنامه درسی تعلیم و تربیت دینی

۱. محور قرار گرفتن قرآن کریم و سنت و سیره معصومین صلوات الله علیهم این اصل که بر گرفته از مبانی تعلیم و تربیت دینی است، بر همه مراحل برنامه، بخصوص موارد زیر حاکم است:
  - اول: تعیین اولویت‌های آموزشی
  - دوم: اهداف کلی پایه‌های تحصیلی
  - سوم: روش‌های تعلیمی و تربیتی
  - چهارم: تدوین محتوا و رسانه‌های آموزشی
۲. توجه به رویکردهای جدید در تعلیم و تربیت با هدف روزآمد شدن برنامه
۳. توجه به توانایی‌ها و محدودیت‌های رشد شناختی دانش‌آموزان دوره ابتدایی
۴. توجه به جنبه‌های عاطفی، نگرشی برای عمل کردن باورها
۵. اصالت قائل شدن به کیفیت فرایند یاددهی - یادگیری و استفاده از روش آموزش فعال
۶. تقویت احساس نیاز به دین
۷. توجه به هنر برای ترسیم چهره زیبای الگوهای دینی
۸. توجه به زبان و ادبیات خاص کودکان
۹. ارتباط آموزش با نیازها و علائق دانش‌آموزان و توجه به او به عنوان منبع اطلاعات برنامه درسی
۱۰. حضور اندیشه‌های حضرت امام خمینی (ره) در کالبد محتوای آموزش
۱۱. بهره‌مندی از دستاوردهای عالمان دین
۱۲. توجه به اهداف ویژه دختران و پسران
۱۳. سمت‌گیری آموزش در جهت وحدت اسلامی
۱۴. آموزش اقلیت‌های دینی مسیحی، یهودی و زرتشتی.

اهداف کلی درس تعلیم و تربیت دینی در دوره ابتدایی

اهداف کلی این درس در سه حیطه شناختی، عاطفی و کنشی به شرح ذیل است:

الف. حیطه شناختی

۱. آشنایی با مهربانی، بخشندگی، دانایی، توانایی و یگانگی خداوند
۲. آشنایی با معنا و مفهوم ساده پیامبری و امامت،
۳. آشنایی با معنا و مفهوم ساده معاد و جهان آخرت،
۴. آشنایی با خودشناسی در محدوده موضوعات دوره ابتدایی،
۵. آشنایی با اهم امور اخلاقی و آداب اسلامی مورد نیاز در زندگی کودک و نوجوان،
۶. آگاهی از برخی از مهمترین مراسم اجتماعی دین اسلام و انقلاب اسلامی،
۷. دانستن برخی اطلاعات اولیه و ساده قرآنی، و

۸. دانستن احکام شرعی و مورد نیاز کودک و نوجوان.

ب. حیطة عاطفی

۱. محبت و علاقه مندی نسبت به خداوند،
۲. محبت و احترام نسبت به پیامبران، معصومین علیهم السلام و اولیای دین،
۳. گرایش نسبت به انجام کارهای نیک و دوری از بدیها،
۴. علاقه مندی و تمایل بیشتر به شناخت خود،
۵. تمایل به انجام آداب اسلامی و دستورات اخلاقی اسلام،
۶. گرایش و علاقه مندی به مشارکت در مراسم دینی و مراسم مربوط به انقلاب اسلامی،
۷. علاقه مندی نسبت به تلاوت و فهم قرآن کریم، و
۸. تمایل به عمل به احکام شرعی.

ج. حیطة کنشی (رفتار و عمل)

۱. ارتباط با خدا از طریق دعا و نماز،
۲. تلاش برای الگو گرفتن از سیره پیامبران و ائمه معصومین صلوات الله علیهم،
۳. تلاش برای شناخت بیشتر خود،
۴. تلاش برای انجام کارهای نیک، آداب دینی و دستورات اخلاقی و دوری از بدیها،
۵. همکاری و مشارکت در برپایی مراسم دینی و انقلاب اسلامی،
۶. تلاش برای قرائت و فهم قرآن، و
۷. تلاش برای عمل به احکام شرع.

عناوین و سرفصل‌های کتاب درسی هدیه‌های آسمان؛ پایه دوم ابتدایی

فصل اول: خداشناسی	
هدیه‌های خدا	درس اول
پرندگان چه می‌گویند؟	درس دوم
خاطره‌ی ماه	درس سوم
مهربان‌تر از مادر	درس چهارم
فصل دوم: پیامبری	
پیامبران خدا	درس ششم
مهمان کوچک	درس هفتم
فصل سوم: امامت	
خانواده‌ی مهربان	درس نهم
اهل بیت پیامبر	درس دهم
پدر مهربان	درس دوازدهم
بهترین دوست	درس سیزدهم
دعای باران	درس چهاردهم
فصل چهارم: آداب و اخلاق اسلامی	
بچه‌ها سلام!	درس پانزدهم
طبیعت زیبا	درس شانزدهم
راز خوش‌بختی	درس هجدهم
در کنار سفره	درس بیستم
فصل پنجم: احکام	
وضو می‌گیرم	درس پنجم
نماز بخوانیم	درس یازدهم
وقت نماز	درس هفدهم
فصل ششم: مراسم اسلامی	
جشن میلاد	درس هشتم
جشن بزرگ	درس نوزدهم
فصل هفتم: پیام آیات	
در قالب برخی دروس بدان پرداخته شده است: دروس چهارم، دهم، پانزدهم و شانزدهم	
فصل هشتم: خودشناسی	
در قالب برخی دروس بدان پرداخته شده است: دروس اول، چهارم، پنجم و شانزدهم	

جدول وسعت و توالی مفاهیم درس هدیه‌های آسمان؛ پایه دوم ابتدایی

ردیف	عنوان فصل	حوزه موضوعی	حیطه شناختی	حیطه گرایشی	حیطه رفتاری
۱	خداشناسی	مبدأ (خداشناسی)	<ul style="list-style-type: none"> آشنایی با مهربانی خدا از طریق نعمت‌های او آشنایی با دعا به عنوان راه گفتگو با خداوند آشنایی با دعا به عنوان وسیله‌ای برای بیان خواسته‌ها 	<ul style="list-style-type: none"> ایجاد احساس علاقه و محبت به خداوند ایجاد تمایل و گرایش به دعا 	<ul style="list-style-type: none"> تشکر و سپاسگزاری از خدا استفاده از دعا برای راز و نیاز و حل مشکلات
۲	پیامبری	راهنما (نبوت)، امامت و ولایت (فقیه)	<ul style="list-style-type: none"> آشنایی با نام پیامبران بزرگ الهی آشنایی با مهربانی پیامبر اکرم (ص) با کودکان 	<ul style="list-style-type: none"> ایجاد تمایل برای احترام به پیامبر اکرم (ص) ایجاد تمایل برای احترام به پیامبران الهی ایجاد تمایل برای الگوگیری از مهربانی پیامبر اکرم (ص) 	<ul style="list-style-type: none"> ادای احترام به پیامبر اکرم (ص) و سایر پیامبران الهی الگوگیری از مهربانی پیامبر اکرم (ص)
۳	امامت	راهنما (نبوت)، امامت و ولایت (فقیه)	<ul style="list-style-type: none"> آشنایی با اسامی ۱۴ معصوم علیهم السلام آشنایی با اهل بیت پیامبر اکرم صل الله علیه وآله آشنایی با نحوه ادای احترام به اهل بیت پیامبر اکرم صل الله علیه وآله آشنایی با امام علی علیه السلام آشنایی با امام حسن علیه السلام آشنایی با امام حسین علیه السلام 	<ul style="list-style-type: none"> تلاش برای الگوگیری از امام علی علیه السلام تلاش برای الگوگیری از امام حسن علیه السلام تلاش برای الگوگیری از امام حسین علیه السلام تلاش برای ادای احترام به اهل بیت پیامبر اکرم (ع) 	<ul style="list-style-type: none"> الگوگیری از امام علی علیه السلام الگوگیری از امام حسن علیه السلام الگوگیری از امام حسین علیه السلام ادای احترام به اهل بیت پیامبر اکرم (ع)
۴	آداب و اخلاق اسلامی	راه (برنامه دین)	<ul style="list-style-type: none"> آشنایی با اهمیت پاکیزگی آشنایی با آداب غذا خوردن آشنایی با ادب سلام کردن و تلاش برای انجام آن آشنایی با آثار و نتایج راستگویی 	<ul style="list-style-type: none"> تلاش در جهت رعایت پاکیزگی در زندگی فردی و اجتماعی تلاش به رعایت آداب غذا خوردن در زندگی تلاش برای پرهیز از دروغ‌گویی 	<ul style="list-style-type: none"> رعایت پاکیزگی در زندگی فردی و اجتماعی رعایت آداب غذا خوردن در زندگی پرهیز از دروغ‌گویی راستگویی
۵	احکام	راه (برنامه دین)	<ul style="list-style-type: none"> آشنایی با اذان به عنوان اعلام کننده اوقات نماز و 	<ul style="list-style-type: none"> تلاش برای اذان گفتن 	<ul style="list-style-type: none"> اذان گفتن

ردیف	عنوان فصل	حوزه موضوعی	حیطه شناختی	حیطه گرایشی	حیطه رفتاری
			مقدمه آن. • آشنایی با وضو، و شیوه انجام صحیح وضو. • آشنایی با طریقه یک نماز دو رکعتی	• تلاش برای انجام وضوی صحیح • تلاش برای به جا آوردن نماز	• انجام وضوی صحیح • ادای یک نماز صحیح دو رکعتی
۶	مراسم اسلامی	راه (برنامه دین)	• آشنایی با جشن نیمه شعبان • آشنایی با جشن میلاد پیامبر اسلام	• تمایل و مشارکت در برگزاری جشن نیمه شعبان • تمایل و مشارکت در برگزاری جشن میلاد پیامبر اسلام(ص)	• شرکت در برگزاری جشن نیمه شعبان • شرکت در برگزاری جشن میلاد پیامبر اکرم(ص)
۷	پیام آیات	راه (برنامه دین)	• آشنایی با برخی پیام‌های قرآنی در موضوع درس	• توجه به پیام‌های قرآنی در موضوع درس	• تلاش برای آشنایی بیشتر با پیام‌های قرآنی
۸	خود شناسی	راه (برنامه دین)	• آشنایی با خود به عنوان مخلوق محبوب خداوند • آگاهی از نیاز به پاکیزگی خود	• توجه به خود به عنوان مخلوق محبوب خداوند • گرایش و علاقه به پاکیزگی خود	• تلاش برای افزایش محبوبیت خود نزد خدا • تلاش برای پاکیزه نگهداشتن خود

عناوین و سرفصل‌های کتاب درسی هدیه‌های آسمان؛ پایه ششم ابتدایی

فصل اول: خداشناسی	
تنها او	درس اول
تنها تو را می‌پرستیم	درس دوم
فصل دوم: امامت	
شتریان با ایمان	درس پنجم
سرور آزادگان	درس ششم
سیمای خوبان	درس هفتم
جانشینان امام زمان (علیه السلام)	درس هشتم
فصل سوم: معاد	
جهان دیگر	درس سوم
یاد آن روز بزرگ	درس چهارم
فصل چهارم: آداب و اخلاق اسلامی	
آداب زندگی	درس نهم
راه تندرستی	درس دهم
راز موفقیت	درس چهاردهم
دانش آموز نمونه	درس هفدهم
فصل پنجم: احکام	
پاداش بزرگ	درس یازدهم
احکام سفر	درس دوازدهم
فصل ششم: مراسم اسلامی	
عید مسلمانان	درس سیزدهم
رهبر کوچک	درس پانزدهم
زیارت	درس شانزدهم

جدول وسعت و توالی مفاهیم درس هدیه‌های آسمان؛ پایه ششم ابتدایی

ردیف	عنوان فصل	حوزه موضوعی	حیطه شناختی	حیطه گرایشی	حیطه رفتاری
۱	خداشناسی	مبدأ (خداشناسی)	<ul style="list-style-type: none"> آشنایی با نظم و هماهنگی پدیده‌ها به عنوان دلیلی بر توحید خداوند شایسته پرستش و استعانت 	<ul style="list-style-type: none"> گرایش به نگرستن به پدیده‌های خلقت به عنوان دلیلی بر توحید گرایش به پرستش خداوند 	<ul style="list-style-type: none"> بندگی در برابر خداوند راز و نیاز با خداوند
۲	پیامبری	راهنما (نبوت، امامت و ولایت فقیه)	<ul style="list-style-type: none"> آشنایی با برخی ویژگی‌های الگویی پیامبر اسلام. 	<ul style="list-style-type: none"> گرایش به الگوگیری از رفتارهای پیامبر اکرم (ص) 	<ul style="list-style-type: none"> الگوگیری از رفتارهای پیامبر اکرم (ص)
۳	امامت	راهنما (نبوت، امامت و ولایت فقیه)	<ul style="list-style-type: none"> آشنایی با مسئله تولی امامان و تبری از ظالمان آشنایی با اهل بیت (ع) به عنوان بهترین الگوها آشنایی با تأثیر الگوگیری و انس با امامان در زندگی آشنایی با نقش امام حسین (ع) و یارانش در دفاع از دین (با محوریت حضرت قاسم (ع)) آشنایی با جانشینان امام زمان (عج) در دوره غیبت. 	<ul style="list-style-type: none"> گرایش به تولی و تبری در زندگی گرایش به الگوگیری از امامان در زندگی 	<ul style="list-style-type: none"> انجام تولی و تبری در زندگی الگوگیری از امامان در زندگی
۴	آداب و اخلاق اسلامی	راه (برنامه دین)	<ul style="list-style-type: none"> آشنایی با آداب معاشرت و مهمانی آشنایی با تأکید دین بر نقش تلاش و کوشش برای رسیدن به موفقیت آشنایی با تأکید اسلام بر تربیت بدنی و تفریحات سالم 	<ul style="list-style-type: none"> گرایش به آداب و معاشرت اسلامی گرایش به تلاش و کوشش برای رسیدن به موفقیت گرایش به انجام تربیت بدنی و تفریحات سالم 	<ul style="list-style-type: none"> ملتزم شدن به آداب و معاشرت اسلامی انجام تلاش و کوشش برای رسیدن به موفقیت انجام تربیت بدنی و تفریحات سالم
	جهان آخرت		<ul style="list-style-type: none"> آشنایی با تأثیر اعتقاد به معاد در زندگی و گرایش به نیکی‌ها 	<ul style="list-style-type: none"> گرایش به نیکی‌ها با یاد جهان آخرت 	<ul style="list-style-type: none"> انجام نیکی‌ها با یاد جهان آخرت

ردیف	عنوان فصل	حوزه موضوعی	حیطه شناختی	حیطه گرایشی	حیطه رفتاری
			<ul style="list-style-type: none"> آشنایی با زندگی جاودانه آخرت در ادامه زندگی کوتاه دنیا 		
۵	احکام	راه (برنامه دین)	<ul style="list-style-type: none"> آشنایی با احکام محرم و نامحرم و پوشش اسلامی آشنایی با احکام دینی مسافر (نماز و روزه) 	<ul style="list-style-type: none"> گرایش به رعایت احکام محرم و نامحرم در پوشش اسلامی گرایش به رعایت احکام دینی مسافر (نماز و روزه) 	<ul style="list-style-type: none"> رعایت احکام محرم و نامحرم در پوشش اسلامی رعایت احکام دینی مسافر (نماز و روزه)
۶	مراسم اسلامی	راه (برنامه دین)	<ul style="list-style-type: none"> آشنایی با مراسم حج و عید قربان آشنایی با مقام شهید و دفاع مقدس آشنایی با امامزادگان معروف ایران (حضرت معصومه(س)، شاه چراغ و عبدالعظیم(ع)) 	<ul style="list-style-type: none"> گرایش به انجام مراسم عید قربان گرایش به پیروی از رفتارهای عملی شهیدان گرایش به زیارت امامزادگان معروف ایران 	<ul style="list-style-type: none"> انجام مراسم عید قربان بزرگداشت مقام شهید و دفاع مقدس زیارت امامزادگان معروف ایران